Oponentský posudek diplomové práce Bc. Petry Bayerové - Vztah neverbální a verbální komunikace v projevech lektorů češtiny jako cizího jazyka

Diplomová práce, kterou jsem posuzovala, vychází z materiálů nasbíraných v kurzech realizovaných v rámci studentských praxí na FF UK. Oceňuji, že autorka využila právě tento materiál, protože má potenciál poskytnout zajímavou zpětnou vazbu studentům daného studijního programu, tudíž nabízí využití pro další praxi.

1. Koncepce práce

Struktura práce je dobře promyšlená, teoretická a analytická část práce spolu dobře korespondují, autorka logicky rozvíjí téma neverbální komunikace, v úvodu představuje vztah verbální a neverbální komunikace a druhy neverbální komunikace, tyto poznatky dobře usouvztažňuje s rámcem pedagogické komunikace. Autorka dobře pracuje s odbornou terminologií, z hlediska práce s literaturou prokazuje dobrou orientaci v problematice a schopnost kritického myšlení. Za zmínku stojí také to, že se autorka nenechala strhnout k přílišné rozvleklosti a text směřuje k tématu, práce neobsahuje nadbytečné nebo jen okrajově související kapitoly.

Z textu není dobře patrné, co přesně je cílem práce. Autorka sice na str. 7 uvádí: *Tato práce si klade za cíl analyzovat vybrané vzorky nahrávek z hodin českého jazyka pro cizince a u zvolených neverbálních prostředků sledovat jejich formu a funkci s ohledem na kontext verbálního projevu. Zároveň se snaží zohledňovat specifika, která souvisí s tím, že se jedná o pedagogickou a interkulturní komunikaci.*, takto formulovaný cíl ale vnímám jako hodně obecný a je těžké posoudit, nakolik jej bylo dosaženo. Domnívám se, že by bylo vhodné cíl směřovat více k aplikaci získaných poznatků, tedy např. k jejich didaktickému využití.

Hodnocení: B

2. Metodologie a zpracování dat

Několik drobných připomínek mám k použité metodologii. Ačkoliv je sběr dat dostatečně popsán, stejně jako metodika přepisu nahrávek, není mi úplně jasný postup analýzy. Analyzovaný materiál je velmi skromný, analýza zahrnuje 9 nahrávek, některé jsou ale skutečně krátké (cca 2–3 minuty). Analýza každé nahrávky se skládá z popisu gest, která se v nahrávce vyskytují, a z interpretace jejich významu (např. *I v této nahrávce užívá lektorka (L7) deiktická gesta zejména pro práci s tabulí a s vyvoláváním studentů,* s. 64). Více než jako analýzu bych tuto část označila jako popis nahrávek a typů gest, které se v nich objevují. Vzhledem k tomu, že nahrávky zahrnují hodiny výuky cizího jazyka,

doporučila bych zaměřit se více na dva aspekty – prvním je typ činností, které jsou na nahrávkách znázorněny (tedy např. výklad, zadávání instrukcí, poskytování zpětné vazby). Vzhledem k tomu, že jsou nahrávky velmi krátké, bylo by dobré, aby znázorňovaly podobnou činnost, poskytlo by to prostor pro porovnání jednotlivých lektorek. Ačkoliv předmětem analýzy je neverbální komunikace lektorů, je škoda, že si autorka nevšímá toho, zda a jak na daná gesta reagují studenti, tedy zda např. užitá gesta podporují porozumění instrukci.

Druhým aspektem hodným pozornosti je role zprostředkovacího jazyka (z analýzy nahrávek mi není jasné, jestli ve všech pasážích lektorky používaly jenom češtinu, nebo jestli ji někde doplňovaly mediačním jazykem, pokud by platila druhá možnost, tak zda a jak se mění neverbální komunikace při užívání češtiny a mediačního jazyka).

V závěrech je zcela opomenuto hledisko interkulturní komunikace a případná různorodá interpretace gest.

Hodnocení: C

3. Práce s odbornou literaturou

Autorka prostudovala adekvátní množství odborné literatury, získané poznatky dokázala vhodně zakomponovat do textu práce. U pasáží zaměřených na pedagogickou komunikaci by bylo vhodné hledat oporu také v novější literatuře, případně v literatuře zahraniční. V seznamu literatury se objevuje značné množství položek, které nejsou citovány v textu.

Podle protokolu o výsledku kontroly na plagiáty se práce poměrně výrazně shoduje s bakalářskou prací stejné autorky, která byla obhájena na ÚČJTK v roce 2017. Podobná je struktura kapitol 2.1, 2.2, 2.3 a 2.4., stejně tak jejich řazení. Autorka měla v textu diplomové práce upozornit na návaznost tématu na práci bakalářskou, v teoretických kapitolách bych předpokládala, že dojde od dob bakalářské práce k posunu v tom, jak autorka daná témata vnímá a tudíž také k hlubšímu přepracování kapitol.
Hodnocení: B

4. Formální úroveň práce

Práce má odpovídající rozsah, obsahuje požadované náležitost (jako je abstrakt, anglickojazyčný abstrakt, obsah apod.), Z textu práce je patrné, že byla dokončována narychlo, obsahuje značné množství překlepů, chybějících písmen i jazykových chyb. Text je koherentní a odpovídá požadavkům na odborný styl.
Hodnocení: B

Otázka k obhajobě: Dokážete na základě analyzovaného materiálu shrnout nějaká didaktická doporučení pro lektory?

Na základě výše uvedeného hodnocení práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze 20. 10 2021

Mgr. Kateřina Šormová, Ph.D.